

MOŽNOSTI PĚSTOVÁNÍ PISTÁCIÍ VE STŘEDNÍ EVROPE

Při pěstování pistácií v našich podmínkách je zatím málo reálných zkušeností, ale je to bez větších problémů možné. Kdo ví, třeba časem zažijí podobný nárůst popularity jako kiwi nebo nedávno fíky nebo tomely.

Dají se pěstovat pistácie u nás ve střední Evropě?

Pistácie pravá je malý opadavý strom ze suchých až polosuchých subtropických oblastí Střední Asie a Blízkého východu. Je jedním z nejstarších kulturních rostlin a cíleně se pěstuje nejpozději od starověku. Zatímco dnes jsou pistáciové oříšky konzumují hlavně jako pochutina, ve starověku byly považovány za nejvýznačnější výživnou potravinu. Není divu, vždyť 100 g pistácií obsahuje přibližně 52 g tuku, 18 g bílkovin, 12 g sacharidů a 10,6 g vlákniny. Jsou také bohatě zastoupeny minerálními látkami a

vitamíny. Konzumací výše uvedeného množství ořechů získáme přibližně 518 kcal. V současné době se nejvíce pěstují v Turecku a v Iránu, na druhém místě je Kalifornie, kam byly ořechy dovezeny v 19. století. Co se týče Evropy, pěstují se pěstují v některých řeckých ostrovech, na Sicílii a také ve španělské Andalusii, víme o novém pěstování ve Francii v oblasti Provence, jsou určité pokusy s pěstováním v Maďarsku. Ve své domovině dorůstají stromy do výšky až 12 m. Jedná se o dvoudomou rostlinu, tj. samčí a samičí květy se nevyskytují na jedné rostlině, ale každý typ květu na jiném stromu. Květy jsou opylovány větrem. Strom je dlouhověký, strom může plodit stovky let, střídají se roky s vyšší a nižší plodností. Na některých plantážích se řeší dvoudomost roubováním větví samčí rostliny na samičí rostlinu. Plody začínají dozrávat od července a sklízají se obvykle v září. Poté se suší, nezřídka venku na přímém slunci, nebo uměle v sušárnách.

Obecně se uvádí, že pistácie u nás obtížně přezimují, a proto někteří pěstitelé doporučují pěstovat je hlavně v květináčích. No zkušenosti s venkovním pěstováním v Maďarsku nám ukazují tu správnou cestu. Problém s přezimováním sice skutečně existuje, ale nejde ani tak o mrazy (bez problémů přežily venku při téměř -20 °C), ale o vlhkost půdy během zimy.

1

2

3

4

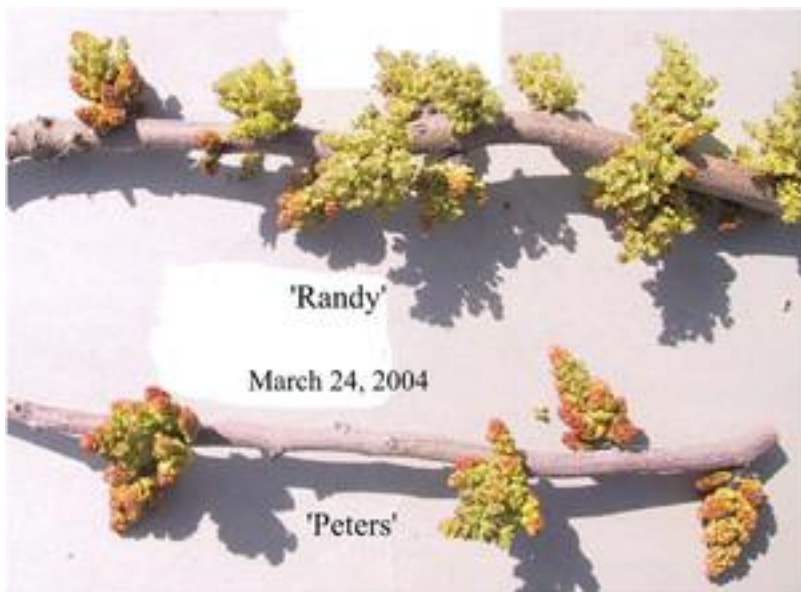
Pistácie špatně snášejí naše „vlhké zimy“. Pokud se tomu vyhneme, je jejich celoroční pěstování venku reálné v teplých oblastech Slovenska, Česka, Německa, Maďarska, Rakouska. Také jsem se již setkal s myšlenkou, že v některých lokalitách, kde již nyní zažíváme v důsledku klimatických změn slabé zimy a v létě dlouhotrvající sucha, skutečně nakonec pistácie pěstovat budeme. V našich oblastech je zásadní vybrat vhodné podnože pro pěstování venku.

Na tomto problému pracovalo několik šlechtitelů. Na trhu je k dispozici podnož vhodná pro naše podmínky. Jsou to podnože UCB1 vyšlechtěné v Kalifornii. Ty se můžou pěstovat dvěma způsoby jako klasické semenné podnože, nebo podnože UCB1 množené in-vitro, z nichž naštěpované rostliny dosahují menších konečných rozměrů, teda jsou o něco menší než pistácie namnožené na semenáčích.

1. Pistacia female flowers

Množení pistácií.

Jednou metodou je očkování koncem jara na bdící pupen, metodou chipbudding nebo do T-řezu. V tom případě, v zimě odebíráme rouby a v květnu se očkuje na podnož. Podmínkou je, že podnože musí být zakořeněné, a to buď ve volné půdě, nebo, což považuji v našich podmínkách za vhodnější metodu, očkování na zakořeněnou podnož v květináči. Pupeny vyraší na konci jara a dorostou do konce roku do výšky asi půl metru a v následujícím roce se vypěstují dvoumetrové špičáky už s předčasným obrostem nebo základem korunky. Druhou metodou je množení je chipbudding v pozdním létě (červenec až srpen) nebo v září metodou spícího pupenu. Pistácie vyraší až na jaře následujícího roku.

Novinky z pěstování

Zajímavé je, že letos na jaře (2024), kdy přišly pozdní jarní mrazy a způsobily na jiných ovocných druzích velké škody, nejlépe přežily pistácie, které ještě jen začínali rašit. U nás v České Lípě bylo v dubnu téměř -9 C. Myslím, že to souvisí s tím, že listy mají vysoký podíl pryskyřice, která zmrzne až při silnějších mrazech.

Vhodné stanoviště pro pistácie?

Jílovitá půda je nevhodná, protože dobře zadržuje vlhkost. Ideální jsou lehké až středně těžké půdy, tj. písčité, hlinitopísčité. Pokud máme jílovitou půdu, musíme ji vylepšit přidáním například písku. Výhodné je slunné stanoviště, a pokud se pěstuje v podhůří, tak chráněné před větry a chladem.

2. Pistacia male flowers

Jelikož se jedná o dvoudomé rostliny, jaký je poměr opylení?

Při pěstování pistácií pro ovoce, tedy nejen pro okrasu, potřebujeme alespoň dva stromy, jeden se samičími a jeden se samčími květy. Můžeme však vysadit až 5 samičích rostlin na jednu samčí.

Kdy se dočkáme plodů?

Plody z našich stromů jsou o něco menší než ty z obchodu, ale jsou kvalitnější z hlediska obsahu látek a hlavně čerstvé. Nástup plodů je poměrně rychlý, zhruba 2 až 3 roky po výsadbě. Blížící se dozrání poznáme podle zbarvení slupky na plodech, obvykle červené až fialové, přičemž barva se liší podle odrůdy. Slupka praskne a plod opadá. Plody opadávají přibližně jeden až dva měsíce, od konce srpna do konce října. Z tohoto důvodu udržujeme pod stromem buď černý úhor, nebo nízký trávník, a pod něj položíme plachtu, ze které je čas od času smeteme a posbíráme. Skořápky se přirozeně otevírají. Při velkoplošném způsobu pěstování se používají speciální vibrační vytřásadla s velkou plachtou, která obepíná celý pistáciový strom.

Termín výsadby

Optimální termín výsadby rostlin zakoupených v květináčích je od konce března do září.

Nedoporučuji je sázet pozdě na podzim, protože do zimy nestihnou alespoň částečně zakořenit. Pokud je rostlina zakoupena v říjnu, přezimujte ji například v garáži nebo fóliovníku a vysazujte ji nejdříve v půlce dubna. První dva až tři roky po výsadbě zalévejte, ale poté to není nutné, nebo jen výjimečně v období extrémního sucha.

(a)

(b)

Jak velký strom vyrostе v našich podmínkách na zahradě nebo našem sadu?

Jednou z možností pistácií je tvarování koruny do kotlovitého tvaru s odstraněním terminálu jako u broskvoní. Později stačí udržovací řez.

řez. Druhou možností je pěstování nepravidelné kulovité koruny s terminálem a dvěma nebo třemi „patry“. V tomto případě se odstraňují pouze zahušťující a konkurenční větve, aby se zachovala vzdušná koruna.

3. Pistacia vera 'Kerman'

Druhým vhodným pěstitelským tvarem je nepravidelná kulovitá koruna. Výška stromů se tak obvykle pohybuje u obou variant korun kolem 3 metrů a šířka 3 až 4 metry. Spon výsadby cca 4x5 m nebo 5x5 m.

Jak a kdy se stromy stříhají?

Pistácie se prořezávají na jaře od dubna do května nebo v létě v srpnu. Platí tu podobná pravidla jako u běžných ovocných stromů. První 3 - 5let se dělá výchovný řez, kde se tvaruje a doladuje korunka stromu. Od cca 5-25 roku udržovací řez a po 25 roku života v případě potřeby řez zmlazovací. Větší rány nad průměr 1 cm je vhodné zatírat stromovým balzámem nebo štěpařským voskem.

Je třeba pistácie hnojit?

První rok ne, později lze tu a tam přidat trochu granulovaného kravského hnoje nebo použít rostlinné výluhy nebo klasická plná hnojiva hlavně u mladých výsadeb pistácií. Doporučuji pravidelné hnojení koncem srpna síranem draselným nebo Kristalonem podzim, které podpoří vyžrávání pletiv před zimou a kvetení a zakládání úrody v následujícím roce. Můžou se použít i jiná podzimní hnojiva.

Pistácie není naše původní dřevina a zatím se u nás příliš nepěstuje.

Vyskytují se u ní nějaké choroby a škůdci?

Škůdci se u nás zatím nevyskytují, ale občas jsou rostliny napadány různými houbovými chorobami. Například skvrnitostmi listů. Jako vhodný postřik se ukazuje přípravek Signum. Při vlhkém počasí se doporučuje preventivní postřik proti houbovým chorobám. V domovině a v klasických pěstebních oblastech jako je Kalifornie, Španělsko, Řecko a Itálie, můžou trpět pistácie na půdní haďátka. No tento problém se podařilo vyřešit novou podnoží UCB1, která kromě toho že lépe snáší naše vlhší Středoevropské zimy je rezistentní proti půdním háďátkům

Které odrůdy doporučujete pro pěstování v našich podmínkách?

Nejvšestrannější samčí (opylovací) odrůdou je 'Peters', dalšími samčími odrůdami jsou Randy, E-special a samičími odrůdami jsou 'Kerman', 'Pontekes', 'Aegina', 'Siriora', 'Larnaka', 'Napoletana', 'Uzbek' nebo další turecké variety

Popisy vybraných odrůd pistácií.

Pistácie 'Aegina' - odrůda vyšlechtěná v řecké oblasti Aegina. Patří mezi jedny z nejlepších a nejpěstovanějších v celém Řecku. Listy rostliny jsou kožovité, lesklé, zelené barvy, opadavé. Plody se shromažďují v červených a žlutých shlucích. Dozrávají až v druhé polovině října. Jádra jsou relativně velká, o váze 0,97-1,12g (v suchém stavu). Mají zelenou barvu, v hnědočerveném obalu. Tato odrůda velmi dobře snáší i velké teplotní výkyvy (od 45°C do -30°C)!

4. *Pistacia vera* 'Aegina'

Pistacia vera 'Pontekes' - je vzpřímeně rostoucí keř či strom, s rychlým růstem. V našich podmínkách dosahuje do výšky 2,5-3,5m. Jedná se o velmi dobrou odrůdu, s vysokými výnosy. Středně velké plody (0,96-0,99g) mají oválný tvar ; skořápka se jednostranně ohýbá. Barva jádra je z vnější strany zelená (zelenější než u Aeginy), uvnitř je zeleno-bílé, až bílo-zelené. Poměr jádra ke skořápce je 56-57%. Nakvétá na konci dubna.

5. **Pistacia vera 'Pontekes'**

Sirora - je jedna z nejlepších odrůd samičích pistácií pro plantáže v teplém a suchém podnebí. Odrůda byla vyselektována v Austrálii.

Pistácie Sirora se dobře přizpůsobí podmínkám s nízkou vlhkostí a vysokým teplotám, takže jsou ideální pro oblasti s dlouhým a suchým létem. Kromě toho je odolná vůči zasolení půdy a většině nemocí, které pistácie postihují.

Vlastnosti rostliny:

Plodnost: Vysoká

Vzrůst: mohutnější

Kvetení: střední

Velmi rychle nastupuje do plné plodnosti

Vhodné opylovače: Randy a Peters

6. Pistacia vera 'Sirora'

Pistácie Kerman - je nejrozšířenější odrůda v kalifornském Central Valley a téměř veškerá komerční produkce pistácií pochází z Kermanu.

Kerman je samičí odrůda a ke vzájemnému opylení vyžaduje Peterse. Ke zrání pistácií je zapotřebí dlouhé horké léto. Přesazujte opatrně a nenarušujte kořeny. Pistácie rostou velmi pomalu na asi 20-30 stop a jsou odolné vůči suchu, jakmile se usadí.

Stanoviště a půda: Pistácie mají rády 1/2 dne plného slunce a dobře odvodněné půdy bez nízké hladiny spodní vody.

Otužilost: Pistácie jsou mrazuvzdorné do cca. -20 - -25C

Doba do začátku plození: 3-5 let

Velikost v dospělosti: 2,5-5m podle způsobu tvarování

Doba květu: Jaro

Doba zrání: Pozdní podzim

7. Pistacia vera 'Kerman'

Pistácia 'Peters' - samčí odrůda – má velmi dobrou vitalitu a krátké období dospívání. Pravidelný opylovač samičí odrůdy Pistacia vera typu Kerman, dobře překrývající obě období květu. Samčí pistácie produkuje dostatek pylu pro 8 až 12 samičích pistácií, aby spolehlivě plodili ovoce.

Preferuje hlinitopísčité půdy, hluboké a dobře odvodněné. Je to dobrá alternativa k využití chudých půd díky své nenáročnosti a odolnosti. Vyžaduje málo vody.

8. pistacia vera 'Peters' - male

9. Pistacia vera plantage

